

***ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ І ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА  
ПІДПРИЄМСТВ З ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ  
ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ***

Традиційно вже склалось, що Україна популяризує себе як аграрна країна, і це сталося завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам, працьовитим громадянам і звичним видам господарювання. Здавалося б, справне ведення господарювання не загрожує небезпеці, але, на жаль, за останні кілька років галузь з виробництва сільськогосподарської продукції в Україні почала занепадати, а її розвиток призупиняється через недостатню та неефективну державну підтримку, нестабільну і не завжди високою якістю виробництва сільськогосподарської продукції, що стримує нарощування обсягів виробництва та знижує конкурентоспроможність відповідних підприємств.

Підприємства з виробництва сільськогосподарської продукції поділяються за спеціалізацією на рослинницькі й тваринницькі. Вартісні обсяги виробництва продукції рослинництва та тваринництва, розподіл відповідно до типу господарств за 2010 – 2017 рр. відображені графічно (рис. 1).

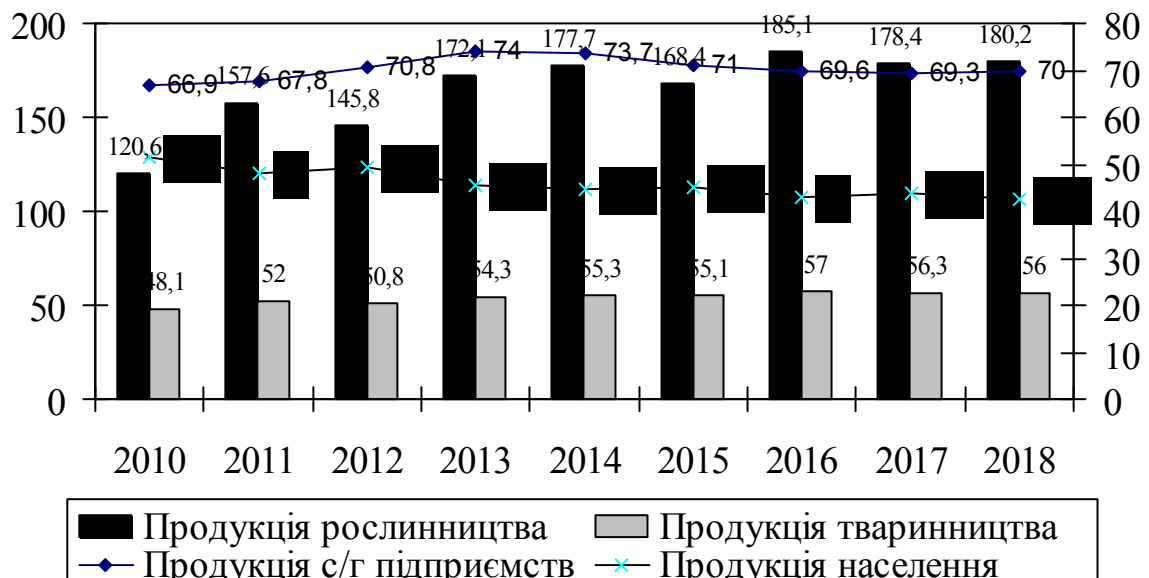


Рис. 1. Динаміка виробництва продукції сільського господарства України (у постійних цінах 2010 року) та розподіл виробництва за типом господарств  
Джерело: складено на основі [1].

Кожна галузь сільського господарства є сукупністю підприємств, які виготовляють однорідну продукцію. Загалом, кількість суб'єктів великого підприємництва по Україні за 2016-2017рр. зросла на 4%, середнього підприємництва – на 0,9%, а от малого підприємництва – знизилася на 3,3%. Якщо аналізувати власне суб'єкти господарювання сільськогосподарської галузі, то тут спостерігається протилежна тенденція, зокрема, кількість суб'єктів

великого підприємництва знизилася на 2 одиниці, або 10%, середнього підприємництва зменшилася на 114 одиниць, або 4,6%, а от кількість суб'єктів малого підприємництва зросла на 2089 одиниць, або 2,9%, що є позитивною тенденцією. У структурі кількості сільськогосподарських підприємств тенденція зростання суб'єктів підприємництва у 2017 р. спостерігається лише у суб'єктів малого підприємництва сільського господарства, мисливства та надання, пов'язаних із ними послуг, на 4,3% [1].

Оцінюючи обсяг виробництва сільськогосподарської галузі за період 2014-2017рр., можна прослідкувати позитивну тенденцію зростання. Загалом по галузі у період 2014-2015рр. обсяг виробництва зріс на 45,2%, а 2016-2017рр. – на 10,4%. Однак, слід відзначити затухаючу тенденцію зростання. Таку ж тенденцію можна відзначити по усіх напрямках сільського господарства. Якщо проаналізувати питому вагу виробленої сільськогосподарської продукції у національному господарстві країни, то у 2014 р. вона становила 9,9%, а у 2017р. – 9,8%. Однак, слід зазначити, що у 2015р. та у 2016р. частка галузі становила 12,1% та 11,3% відповідно [1].

Важливою передумовою для ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва та його ринку є підтримка з боку держави. Регулювання сільського господарства державою – це насамперед діяльність країни щодо впливу на всю систему аграрного бізнесу, який функціонує переважно на ринкових принципах із застосуванням основних понять економічного регулювання, а також державних замовлень, квот, ліцензій тощо.

Найсуттєвішою причиною незадовільного стану розвитку сільського господарства є політика, що провадиться державою стосовно цієї сфери. У сільськогосподарських підприємствах, які працюють неефективно, стан виробництва погіршується ще й тим, що їхні працівники, постійно шукаючи додаткові джерела доходу, не здатні повною мірою забезпечувати його перспективний розвиток [2, с. 82].

Перспективні напрямки розвитку підприємств з виробництва сільськогосподарської продукції в Україні можуть бути обумовлені підтримкою на державному рівні, основними цілями якої виступають:

- забезпечення високої якості вітчизняної сільськогосподарської продукції;
- підвищення конкурентоспроможності української агропродукції та вітчизняних сільськогосподарських підприємств на товарному ринку;
- збереження та приріст природних ресурсів, що необхідні для сільськогосподарського виробництва;
- правильне формування ефективно діючого ринку агропродукції, первинної сировини та продовольства, що забезпечить підвищення прибутковості вітчизняних аграрних підприємств та розвиток інфраструктури цього ринку;
- забезпечення стабільного розвитку сільської місцевості, зайнятості сільського населення, рівня заробітної плати робітників, підвищення рівня його життя.

Однією з найбільш складних проблем аграрного виробництва є формування і функціонування цивілізованого ринку землі. В Україні спостерігається складна ситуація щодо становлення й розвитку ринку землі. З одного боку, виникає

бажання скасувати мораторій на купівлю-продаж земель. З іншого боку, є побоювання, що внаслідок відсутності належної законодавчої бази цей процес може набути спекулятивного характеру. Збитковість частини вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників унеможлиблює їхні шанси на придбання земель. Запровадження ринку землі в цих умовах може призвести до розвитку спекуляції, тому спочатку слід всіма можливими важелями державного регулювання створити в країні такі умови, щоб вкладення у сільгоспвиробництво приносило принаймні середню норму прибутку по національному господарстві. І лише в такому разі землю куплятимуть не для перепродажу на вторинному ринку, а для виробничих цілей [3, с. 26].

Проблема земельних ресурсів набуває особливої ваги в контексті децентралізаційних трансформацій вітчизняної економіки, стратегічного курсу розвитку країни. Це підкреслює потребу забезпечення безпеки ведення господарювання на підприємствах з виробництва сільськогосподарської продукції. В існуючій ситуації економічна безпека виступає визначальним показником загального розвитку й базується на оновленому підході до проблем природокористування та забезпечує покращення виробничого потенціалу з впровадженням ефективних новацій. При наявності стійкої тенденції зростання кількості й важкості наслідків ситуацій природно-техногенного характеру, масштаби яких охоплюють цілі області України, доречно підкреслити факт незворотних змін, що негативно відображається на економіці та безпеці суб'єктів господарювання в аграрному секторі.

В умовах сьогодення доречна реалізація комплексу заходів, який сприятиме розв'язанню наявних проблем, ініціації підприємницької діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності в сфері виробництва сільськогосподарської продукції, збільшенню обсягів конкурентноспроможних послуг, здатних задовольнити потреби населення й поширення на цій основі динамічного розвитку окремих районів при дотриманні економічної безпеки. Це дозволить стимулювати розвиток відповідних підприємств. Отже, забезпечити безпеку ведення господарювання на підприємствах з виробництва сільськогосподарської продукції в Україні можливо завдяки виваженій державній політиці.

### **Список використаних джерел**

1. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.org/uk>
2. Коваленко О. А. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1808>
3. Дусановський С.Л. Ринок землі: бути чи не бути? / С.Л. Дусановський, М.Г.Саєнко. – Тернопіль, 2009. – 26 с.
4. Балджи М.Д. Економічна безпека: забезпечення, управління, прогнозування: монографія // М.Д. Балджи, І.М. Котова, К.І. Тарасова (за редакцією проф. Балджи М.Д.). – Київ: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – 272 с.